

NIEUWE GAZET, De, liberaal dagblad, waarvan de eerste aflevering verscheen op woensdag 1 en donderdag 2 december 1897.

De krant ontstond als een „centenblad”, een goedkope editie, uit de wegwijnende De Koophandel, orgaan van de Vlaamse liberalen in Antwerpen. Het initiatief ging uit van de Antwerpse burgemeester Jan van Rijswijk, terwijl Oscar van der Molen het kapitaal aanbracht en Max Rooses de zaak patroneerde. Flor Burton werd directeur en Antoon Moortgat, die korte tijd De Koophandel had geredigeerd, bleef hoofdredacteur. Het blad kreeg zijn kantoor en drukkerij in het achtergebouw van het Franstalige liberale blad Le Matin, aan de Oude Beurs in Antwerpen. Op 5 maart 1899 diende Moortgat zijn ontslag in en op 31 maart 1899 werd hij opgevolgd door zijn redacteur August Monet, die toen pas 23 jaar was. In 1904 verhuisde De Nieuwe Gazet naar de Korte Nieuwstraat, waar ze nu nog (sinds 1970 in nieuwe gebouwen) is gevestigd. Jules Burton volgde in 1926 zijn vader op als directeur. August Monet werd van 1936 af bijgestaan door Maurice Jaumotte en Willy de Schutter en bleef aan het blad meewerken tot aan zijn dood in 1958.

De krant, die in de twee wereldoorlogen haar publikatie had gestaakt, maakt sinds november 1957 deel uit van de Uitgeverij Hoste, eigenares van Het Laatste Nieuws. Op 1 juli 1963 werd een vereniging zonder winstoogmerk, Stichting De Nieuwe Gazet, opgericht, die tot doel heeft de algemene lijn van het blad te bepalen en die, zoals Het Laatste Nieuws, daartoe steunt op het zgn. Manifest van Oxford, de beginselverklaring van liberalen uit negentien landen, in 1947 in Oxford afgelegd. In de vereniging zonder winstoogmerk zetelen afgevaardigden van de directie en de redactie en een aantal buitenstaanders. De Uitgeverij Hoste verbond zich ertoe de richtlijnen van de Stichting te volgen ten einde de redactionele onafhankelijkheid te waarborgen. Bij het overnemen door deze uitgeverij werd het kamerlid Frans Grootjans directeur-generaal en Willy de Schutter hoofdredacteur. Tijdens zijn ministerschap, in 1966-'68, werd Grootjans vervangen door de daarna tot hoofdredacteur benoemde Frans Strieleman. De krant wordt vooral door middenstand en burgerij gelezen en verkoopt 95 % van haar oplage in de streek van Antwerpen. Deze oplage wordt niet apart bekendgemaakt, maar gevoegd bij die van Het Laatste Nieuws. Een gedeelte van de inhoud bestaat uit kopij die in beide kranten verschijnt, terwijl de eigen redactie het Antwerpse karakter van het blad en het politieke commentaar verzorgt. Op de houding van het blad stond jarenlang het zeer persoonlijke stempel van de veelzijdige August Monet (pseudoniem RIP), die optrad als verslaggever, als artistiek kroniekschrijver en niet het minst als politiek polemist met een scherpe pen. Monet zag de Vlaamsgezindheid in een traditioneel liberaal, vrijzinnig en Belgisch perspectief. In de Eerste Wereldoorlog verbleef hij in Nederland en viel de activisten en andere flaminganten die het niet

met hem eens waren, scherp aan. Na de wapenstilstand keerde hij terug en zette op De Nieuwe Gazet de voorlopige redactie die een gematigde politiek was begonnen aan de dijk. „Velen hebben zich dat later beklaagd”, zo getuigde Ger Schmook in de jubileum-editie van De Nieuwe Gazet in 1972, „want de plotse evolutie is de oorzaak geworden dat De Schelde onder Pol de Mont een uitermate geschikte kans geboden kreeg om verzamelen te blazen”. Lode Craeybeckx zei in dezelfde editie, dat de opinie van Monet toen „wel à te nijdig was”.

Inderdaad, de krant nam een harde houding aan tegenover de naoorlogse problemen en de activisten, de Vlaams-nationalisten in het algemeen en het amnestievraagstuk. In het debat over de amnestie kante het blad zich b.v. ook tegen Het Laatste Nieuws, waarin de medewerkers van Julius Hoste meer begrip aan de dag legden. Toen De Nieuwe Gazet in 1922 haar 25-jarig bestaan vierde, schreef ze: „Moet vlaamschgetindheid haat betekenen tegen het Belgische vaderland; moet liberalisme capitulatie betekenen voor het syndicalisme en de staatstiranie; moet democratie betekenen: vleien en involgen van de slechtste instincten onder de massa en exploitatie van de onnozelheid van het volk ten bate van parasieten, die van de politiek een beroep maken, welnu dan is De Nieuwe Gazet noch vlaamschgezind noch liberaal, noch democratisch”. In een andere jubileum-editie, die van 1972, werd deze passage geciteerd en beaamd. Ondertussen had de krant sinds de Tweede Wereldoorlog de ontwikkeling binnen de liberale partij meegemaakt en vertolkte ze de mening van de progressieve, vrijzinnige richting in de Antwerpse Partij voor Vrijheid en Vooruitgang, waarvan de latere voorzitter Grootjans de leidende figuur werd.

LITERATUUR: A. Monet, *Dat is allemaal gebeurd. Een journalistenleven* (1952); - *Rouw in ons Huis. August Monet gisteravond overleden*, in *De Nieuwe Gazet* (9 oktober 1958); - H. de Borger, *Bijdrage tot de geschiedenis van de Antwerpse pers. Repertorium 1794-1914* (Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis, Bijdragen 49, 1968); - J. Gol, *Le monde de la presse en Belgique* (1970); - *De Nieuwe Gazet*, jubileum-editie (2-3 december 1972).

GASTON DURNEZ